

Inleiding

Zoals in het financieel overzicht in de programmabegroting als is vermeld wordt het beleidskader voor Risicomanagement op dit moment herzien. Een goed risicomanagement is de komende jaren erg belangrijk. Om het risicobewustzijn te verhogen en de inventarisatie van risico's te actualiseren aan de ontwikkelingen zijn er workshops georganiseerd. Deze workshops zijn nog niet afgerond. Dit betekent ook dat voor de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in deze begroting nog is aangesloten op de inventarisatie uit de jaarstukken 2016. Nog voor de begrotingsbehandeling bieden wij u het nieuwe beleidskader en de uitwerking van de paragraaf aan.

Risicomanagement

Risico's

De definitie van een risico is uiterst belangrijk. We zien een risico als de kans op het optreden van een gebeurtenis met een negatief gevolg voor een betrokkenen. De onderstaande risico's zullen wellicht erg negatief overkomen maar dit wordt dus veroorzaakt door de wijze van benadering, een risico zien wij als een gebeurtenis met een negatief gevolg.

De top 10 risico's (dit zijn de risico's met het grootste aandeel in het weerstandsvermogen) zijn:

- De gemeente wordt aansprakelijk gesteld voor door de gemeente gegarandeerde geldleningen
- Een lagere Algemene Uitkering gemeentefonds door wijziging in herverdelingsmaatstaven, doordecentralisatie van rijkstaken en/of bezuinigingen van het Rijk leidt tot een structureel tekort aan inkomsten
- Door het niet op orde zijn van de informatiebeveiliging bestaat de kans op een boete in het kader van de privacy en wet datalekken
- Voor de uitvoering als gevolg van de decentralisatie van taken in de WMO en jeugdzorg zijn door de toegepaste korting door het rijk op de overgedragen middelen of door onvoorziene aanspraken onvoldoende middelen in de begroting opgenomen
- Bouwgrondexploitaties vallen door diverse oorzaken, zoals daling van de marktprijzen, vertraging in de uitvoering, noodzakelijke aanpassing van de invulling van het plan ed., minder winstgevend of zelfs verliesgevend uit
- Een ramp
- Projecten, met name het project Landschappen van Allure, worden niet of niet tijdig uitgevoerd, waardoor subsidie-inkomsten worden misgelopen
- Door een onvoorziene stijging van het aantal uitkeringsgerechtigden is het budget voor bijstandsuitkeringen en/of de rijksbijdrage ontoereikend
- De trend om het accommodatiebeheer van gemeentelijke gebouwen op afstand te zetten kan leiden tot extra kosten als de gebouwen
- De gemeente komt voor onverwachte wachtgeldaan spraken/waardeoverdracht van pensioenaanspraken als gevolg van bestuurlijke personele wisselingen te staan

Beschikbare weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten, die onverwacht en substantieel zijn, te dekken, zonder dat de begroting en het beleid aangepast hoeven te worden. Het gaat om die elementen waarmee tegenvallers

eventueel bekostigd kunnen worden. De beschikbare weerstandscapaciteit kan bestaan uit de volgende drie componenten: reserves, de onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien.

Reserves

In de nota risicomanagement is afgesproken, om bij de vrije reserves een aparte risicoreserve te vormen en alleen deze mee te nemen in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit. De risicoreserve bedraagt op 1 januari 2018 € 1.163.300,-. Het saldo van de overige vrije reserves bedraagt per 1 januari 2018 € 11.262.000,-.

Bij de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit mogen de vrije reserves meegeteld worden, maar wij laten de vrije reserves buiten beschouwing. Wanneer blijkt dat we onvoldoende beschikbare weerstandscapaciteit hebben, wordt de gemeenteraad gevraagd een bedrag van de vrije reserves toe te voegen aan de risicoreserve.

Onbenutte belastingcapaciteit

Bij de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit wordt aangesloten bij de drie belangrijkste inkomsten van de gemeente te weten: OZB, afvalstoffenheffing en riolrechten, voor zover deze laatste twee niet maximaal mogelijk en / of kostendekkend zijn. De onbenutte belastingcapaciteit bij de OZB is zo groot als het verschil tussen het gehanteerde tarief en het tarief om tot een "artikel 12 gemeente" gerekend te worden. Het percentage van de WOZ-waarde voor toelating tot artikel 12 is voor 2018 gebaseerd op het gewogen landelijk gemiddelde van de WOZ-waarde 2017 gecorrigeerd voor onderdekking, met een opslag van 20%. 2018 komt daarmee op een percentage van 0,1952%. Wanneer we dit percentage afzetten tegen de in de begroting opgenomen ramingen voor de OZB-ontvangsten blijkt er nog een ruimte te zijn van € 293.000,-. De afvalstoffenheffing en de riolheffing zijn 100% kostendekkend en levert dus geen onbenutte belastingcapaciteit op.

Post onvoorzien

In de begroting wordt jaarlijks een bedrag opgenomen voor de post onvoorzien, structureel is dit een bedrag van € 50.000,-. Dit bedrag is met name bestemd voor de dekking van niet al te grote incidentele zaken, die bij de begroting niet waren te voorzien, die onvermijdbaar zijn en tevens niet uitgesteld kunnen worden of zoals dat in het beleid is vastgesteld met de 3 o's van : onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar.

De post onvoorzien kan in theorie worden meegenomen in het totaal van de beschikbare weerstandscapaciteit, maar dit wordt niet geadviseerd. Zoals in de nota risicomanagement is aangegeven, willen wij met de post onvoorzien de risico's met een klein geldgevolg (tot € 25.000,-) opvangen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Op basis van het bovenstaande bedraagt de beschikbare weerstandscapaciteit € 1.402.300,-.

Deze bestaat uit:

- risicoreserve: € 1.163.300,-
- onbenutte belastingcapaciteit: € 239.000,-

Benodigde weerstandscapaciteit

Zoals durende het jaar zijn risicoprofielen aangepast en voor het opstellen van de begroting zijn alle profielen en risico's nog eens beoordeeld. Op basis van het herziene risicototaal hebben we de risicosimulatie uitgevoerd. Uitgaande van een zekerheidspercentage van 90% (vastgesteld in de nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen) komt het benodigde weerstandsvermogen uit op € 1.676.200,-.

Afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit (€ 1.402.300,-) bedraagt de weerstandsratio 0,83 en valt daarmee onder de vastgestelde bandbreedte van min. 1,0 en max. 1,4.

In principe dient de risicoreserve vanuit de algemene reserve aangevuld te worden met minimaal € 273.900,-. Zoals in de inleiding van deze paragraaf is vermeld wordt het risicomanagement herzien en de risico's geactualiseerd. De uitkomsten hiervan zullen nog voor de

begrotingsbehandeling bekend zijn. Een eventuele benodigde toevoeging aan de risicoreserve zal op basis van die resultaten geschieden.

Financiële kengetallen

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Het feit dat hier sprake is van een negatieve netto schuldquote geeft aan dat de gemeente geen schuld heeft.

Omschrijving	x € 1.000					
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A Vaste schulden (cf.art. 46 BBV)	-	-	-	-	-	-
B Netto vlottende schuld (cf.art. 48 BBV)	4.797	5.571	4.797	4.797	4.797	4.797
C Overlopende passiva (cf.art. 49 BBV)	5.686	1.265	2.792	2.583	2.976	2.976
D Financiële vaste activa (cf.art. 36 lid d, e en f)	1.815	1.994	3.004	3.004	3.004	3.004
E Uitzettingen < 1 jaar (cf.art. 39 BBV)	23.600	3.515	-	-	-	-
F Liquide middelen (cf.art. 40 BBV)	574	3.078	4.588	2.636	1.377	1.313
G Overlopende activa (cf.art. 40a BBV)	380	-	-	-	-	-
H Totale baten (cf.art. 17 lid c BBV (dus excl.mutaties reserves))	54.029	51.063	52.657	51.289	51.297	51.443
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	-29,40%	-3,43%	-0,01%	3,39%	6,61%	6,72%

Normaal ligt de netto schuldquote van een gemeente tussen de 0% en 90%. Als de netto schuldquote tussen 100% en 130% ligt, is de gemeenteschuld hoog. Ligt deze boven de 130%, dan bevindt de gemeente zich in de gevarenzone en dient het bestuur er werk van te maken om de schuld te verlagen. De uitkomst van de netto schuldquote voor onze gemeente is zelfs negatief en kan dus als zeer laag worden aangemerkt.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

Omschrijving	x € 1.000					
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A Vaste schulden (cf.art. 46 BBV)	-	-	-	-	-	-
B Netto vlottende schuld (cf.art. 48 BBV)	4.797	5.571	4.797	4.797	4.797	4.797
C Overlopende passiva (cf.art. 49 BBV)	5.686	1.265	2.792	2.583	2.976	2.976
D Financiële vaste activa (cf.art. 36 lid b, c, d, e en f)	1.815	1.231	2.248	2.248	2.248	2.248
E Uitzettingen < 1 jaar (cf.art. 39 BBV)	23.600	3.515				

	x € 1.000					
F Liquide middelen (cf.art. 40 BBV)	574	3.078	4.588	2.636	1.377	1.313
G Overlopende activa (cf.art. 40a BBV)	380	-				
H Totale baten (cf.art. 17 lid c BBV (dus excl.mutaties reserves))	54.029	51.063	52.657	51.289	51.297	51.443
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	-29,40%	-1,93%	1,43%	4,87%	8,09%	8,19%

Zie voor een nadere toelichting op de uitkomst de gegeven toelichting bij de netto schuldquote.

De solvabeitsratio

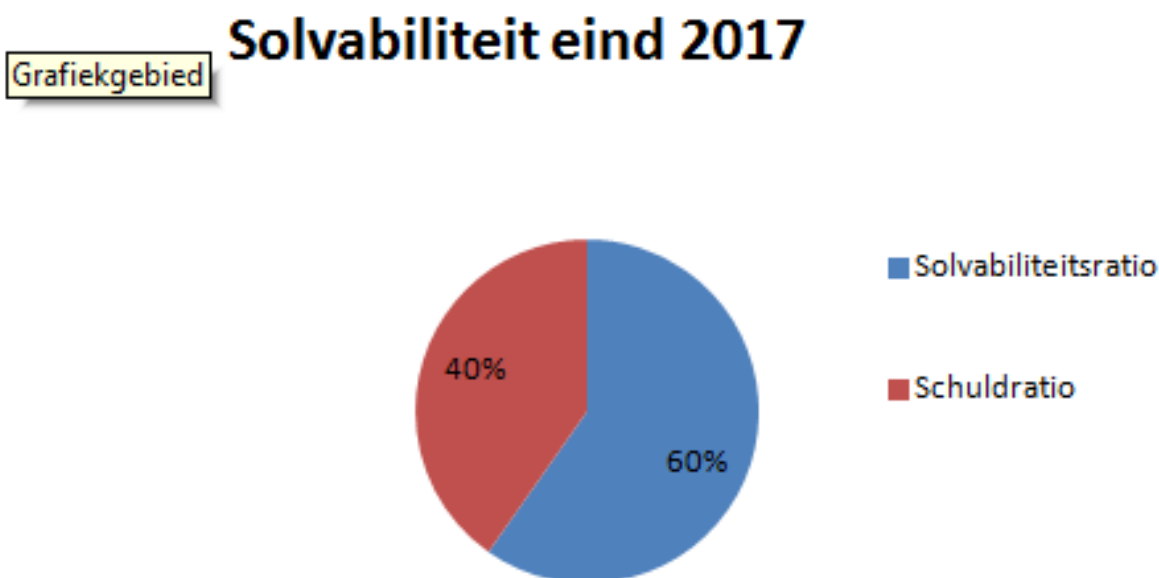
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

	x € 1.000					
Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A Eigen vermogen (cf.art.42 BBV)	40.950	35.014	36.700	35.127	34.188	33.402
B Balanstotaal	71.833	58.584	61.617	59.101	58.570	57.986
Solvabiliteit (A/B) x 100%	57,01%	59,77%	59,56%	59,44%	58,37%	57,60%

Schuldratio en Solvabiliteitsratio

Met het kengetal schuldratio beoordeel je in hoeverre het bezit op de linkerzijde van de balans is belast met schuld. Het kengetal geeft in procenten het aandeel van de schulden in het balanstotaal.

De cirkel stelt de totale balanswaarde van het bezit van de gemeente Steenberg en op 31 december 2018 voor. Van dat bezit is 40% belast met schuld (schuldratio). De resterende 60% van het bezit is afbetaald (solvabiliteitsratio).

Bij een schuldratio groter dan 80% (solvabiliteitsratio <20%) heeft een gemeente zijn bezit zeer zwaar belast met schuld. Het licht staat dan op rood. Normaal bevindt de schuldratio van een gemeente zich tussen de 20% en 70%. Bij een schuldratio tussen de 70% en 80% springt het licht van een gemeente op oranje (solvabiliteitsratio <30%). Bij een schuldratio lager dan 20% (solvabiliteitsratio > 80%) is in de meeste gevallen sprake van een gemeente die per saldo geen schulden heeft.

De schuldratio van de gemeente Steenbergen is met 40% normaal.

Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Voor onze gemeente heeft de grondexploitatie een gering aandeel in de totale baten, waardoor hier sprake is van weinig risico.

Omschrijving	x € 1.000					
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Niet in exploitatie genomen bouwgronden (cf.art. A 38 lid a punt 1 BBV)	-	-	-	-	-	-
B Bouwgronden in exploitatie (cf.art. 38 lid b BBV)	5.383	5.229	4.867	3.610	4.224	3.875
Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus C excl.mutaties reserves))	54.029	51.063	52.657	51.289	51.297	51.443
Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	9,96%	10,24%	9,24%	7,04%	8,23%	7,53%

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

Een positieve uitkomst betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Over het algemeen geldt als richtlijn: hoeveel te hoger het kengetal structurele exploitatieruimte, hoeveel te gunstiger dit is voor de gemeente.

Omschrijving	x € 1.000					
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A Totale structurele lasten	64.677	52.164	54.133	52.803	52.596	52.542
B Totale structurele baten	65.272	52.279	54.169	52.809	52.620	52.610
C Totale structurele toevoegingen aan de reserves	50	50	76	76	76	76
D Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	805	735	960	955	859	779
E Totale baten	67.024	53.333	55.558	53.423	52.810	52.712
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E x 100%	2,01%	1,50%	1,66%	1,66%	1,53%	1,46%

Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om de belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. De totale woonlasten van de gemeente liggen bijna 10% boven het landelijk gemiddelde. Ten opzichte van begrotingsjaar 2017 houdt dit een stijging van ruim 7% in.

Omschrijving	x € 1.000					
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	261	263	273	273	273	273
B Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	147	148	152	152	152	152
C Afvalstoffenheffing voor een gezin	331	328	338	338	338	338
D Eventuele heffingskorting	-	-	-	-	-	-
E Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C+D)	739	739	763	763	763	763
F Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in 2016 (t-1)	716	723	723	723	723	723
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voor (E/F) x 100%	103,21%	102,21%	105,53%	105,53%	105,53%	105,53%